

Esteetön kaupunki -palkinto 2017

Hakemuslomake

A/ KAUPUNKI

Kaupungin nimi: Lahti
Maa: Finland
Asukasluku: 119 100

Lyhyt kuvaus kaupungista:

Lahti sijaitsee Vesijärven etelärannalla, paikalla, jossa ensimmäinen Salpausselkä jakaa kaupungin kahtia. Ydinkeskusta on kahden harjun välisessä kanjonissa ja alueen maasto muutenkin mäkistä. Talviaikaan lumi ja liukkaat kelit lisäävät liikkumisen haasteellisuutta.

Lahden kaupunki ja Nastolan kunta yhdistyivät vuoden 2016 alussa uudeksi Lahden kaupungiksi. Kuntaliitoksen myötä Lahdessa on kaksi keskittymää vajaan 20 kilometrin päässä toisistaan. Bussien lisäksi junat liikennöivät alueiden välillä. Kaupungin palvelupiste ja peruspalvelut toimivat ydinkeskustan lisäksi Nastolan alueella.

Lahti on kompakti ja sen kaupunginosat helposti saavutettavia. Julkinen liikenne kattaa koko taajama-alueen, ja pyöräilyn pääväylät yhdistävät keskustan laita-alueisiin.

B/ ALOITTEIDEN SOVELTAMISALA

1/ Rakennetun ympäristön ja julkisten alueiden esteettömyys

Historiallisen kauppatorin uudistuksessa 2015 panostettiin esteettömiin kulkureitteihin, pinnoitteisiin sekä kulkuyhteyksiin torin alle rakennettuun pysäköintilaitokseen. Esteettömyys on huomioitu siirtymisessä pysäköinnistä keskustan kävelyalueille. Tason vaihdot tapahtuvat hisseillä ja porrashuoneissa on automaattiovet. Esteettömyyttä on myös korostettu vaaleilla pinnoilla, hyvällä valaistuksella, vapaiden paikkojen näyttämällä huomiovaloilla sekä pysäköintilohkojen värikoodauksella.

Keskustan pääkatujen uudistamisessa keskeisiä toimenpiteitä ovat kävelyalueiden laajentaminen, eroteltujen pyöräväylien rakentaminen sekä valaistuksen parantaminen. Kaikki keskustan pääkävelyreitit toteutetaan korkeatasoisesti SuRaKu-ohjeiden esteettömyyden erikoistason mukaisesti.

Julkisten sisä- ja ulkoliikuntapaikat suunnitellaan ja toteutetaan varmistamalla liikuntapaikolle mahdollisimman esteetön kulku. Tämä helpottaa liikunnan harrastajan tai liikunnasta kiinnostuneen henkilön, erityisesti liikuntarajoitteisen liikkujan, osallistumista erilaisiin liikunnan toimintoihin

Väestön ikääntyessä esteettömyyden merkitys korostuu. Julkisten alueiden esteettömyys luo yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoisuutta ja on kestävää kehitystä. Palveluiden saatavuus ja välineiden käytettävyys paranevat.

2/ Liikenteen ja siihen liittyvän infrastruktuurin esteettömyys

Kesällä 2014 Lahden seudulla toteutettiin joukkoliikenneuudistus, jonka lähtökohtana oli matkustamisen mahdollistaminen kaikille. Uudistuksessa vuorotarjonta kasvoi 40 %. Linja-autoreittien kattavuutta parannettiin. Myös bussikalusto uudistui kokonaan.

Kaupunkiliikenteen busseista esteettömiä matalalattiabusseja on 100 % ja koko alueen liikenteessä yhteensä yli 90 %. Pyörätuolin, rollaattorin tai lastenvaunujen kanssa kulkeville sekä sotaveteraaneille matkustaminen linja-autossa on ilmaista. Reitti- ja aikataulutiedot ovat saatavilla digitaalisesti reittioppaassa ja pysäkinäytöillä sekä paperilla pysäkeillä. Joukkoliikenteen aikataulukirja jaetaan maksutta jokaiseen talouteen.

Vuoden 2016 alussa valmistui uusi linja-auto- ja rautatieliikenteen matkakeskus. Se on toteutettu SuRaKu-ohjeiden mukaisesti esteettömyyden erikoistason ratkaisuna. Matkakeskuksen valtteja ovat lyhyet vaihtoetäisyydet ja esteetön siirtyminen liikennemuodosta toiseen. Esteettömyyden erikoistason ratkaisuja ovat: Pintamateriaalit, äänimajakalliset hissit tason vaihtoihin, ohjausraidat ja -kiskot, pistekirjoitusohjaus kaiteissa ja hissien yhteydessä, pysäkeillä erikorkuisia penkkejä eri käyttäjäryhmille, matkustustiedot saatavilla elektronisesti ja staattisesti sekä avustuspiste.

3/ Tiedon ja viestinnän esteettömyys, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiat

Kaupungin internetsivut uudistettiin keväällä 2016. Projektin tavoitteena oli jäsennelty, helposti löydettävä sisältö sekä sivujen mukautuvuus mobiililaitteisiin. Myös opaskartta, linja-autoreitit ja kaavat löytyvät mobiililaitteilla.

Asukkaiden käytössä on useita eri osallistumismenetelmiä ja -välineitä. Palautetta voi antaa sähköisesti ePalaute – palvelun ja sosiaalisen median kanavien kautta.

Vuorovaikutus asukkaiden ja muiden osallisten kanssa on osa kaavoituksen ja yleisten alueiden suunnitteluprosesseja. Vuorovaikutussuunnittelija tiedottaa ja järjestää tapaamisia eri kansalaisryhmien kanssa. Valtuuston kokouksia voi seurata verkon kautta ja Twitterissä. Päätösehdotukset ovat julkisesti nähtävillä ja päätökset streamataan.

Sähköisen asiointin menetelmät täydentyvät jatkuvasti ja lisäävät mahdollisuutta vaikuttaa ja saada tietoa.

Lahti-Pisteissä palveluneuvojat auttavat kaupungin sähköisten palveluiden käytössä ja tarvittaessa opastavat oikean palvelun tai asiantuntijan luokse. Pääkirjastossa järjestetään ryhmäopetusta tietokoneen, internetin ja verkkopalvelujen käytössä.

Kaupunkiympäristöä koskevat suunnitelmat ovat esillä pääkirjastossa ja usein myös lähikirjastoissa kansioissa, jolloin niihin voi perehtyä myös ilman tietoteknisiä valmiuksia.

4/ Julkisten tilojen ja palveluiden esteettömyys

Toimitilojen ja palveluiden on oltava avoimia ja saavutettavia kannustaen omatoimisuuteen, liikkumiseen ja kestäväan kehitykseen. Tilojen hyvä toimivuus edistää esteettömyyttä. Se saavutetaan ammattitaitoisella suunnittelulla ja yhteistyöllä tilojen käyttäjien kanssa. Nykyiset julkiset rakennukset ovat suurelta osin esteettömiä.

Ikäihmisten hyvinvointisuunnitelman tavoitteena on vahvistaa ikääntyneen itsenäistä ja vastuullista toimijuutta sekä edistää positiivista suhtautumista ikääntymiseen. Palvelutarpeen arvioinnissa arvioidaan asunnon sopivuutta henkilön toimintakykyyn. Asiakasohjausyksikkö Siiriin on koottu tietoa ikääntyneille suunnatuista palveluista.

Avoimen päivätoiminnan lisäksi ikääntyneiden kotona asumista tuetaan teknologialla (mm. paikantava ranneke ja virtuaalihoito) tarjoten virikkeitä heille, joiden liikkumista rajoittavat fyysiset esteet. Esteetöntä kotiympäristöä on tuettu ilmaisella apuvälinelainauksella jo vuosia. Liikkumista edistetään lisäämällä tietämystä terveyslääkunnasta.

Uusi Pääterveysasema suunnitellaan helposti saavutettavaksi ja turvalliseksi. Sähköisiä terveys- ja hyvinvointipalveluja on keskitetty Hyvis.fi sivustolle ja käytettävissä on verkkopalvelu, jossa sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset vastaavat hyvinvointia koskeviin kysymyksiin.

C/ OMISTAJUUS / SITOUTUNEISUUS

1/ Kuvaile yleistä lähestymistapaanne esteettömyyteen kaupungissanne ja kerro, miten käytäntöä sovelletaan.

Kaupungin strategiaa toteuttavassa Hyvinvoinnin muutosohjelmassa on todettu, että ikääntyneiden erityistarpeet tulee huomioida kaupungin kaikissa palveluissa, esimerkkinä esteettömyysnäkökulman huomiointi kaikessa kaavoitustyössä.

Liikennepoliittisten linjausten mukaan esteettömyys on keskeinen suunnitteluperiaate. Yhdyskuntarakennetta kehitetään niin, että keskusta on asuinalueilta helposti saavutettavissa joukkoliikenteellä ja keskustan kehä henkilöautolla. Joukkoliikennejärjestelmä suunnitellaan siten, että sen käyttäminen on helppoa, esteetöntä ja edullista.

Vammaispoliittisen ohjelman tavoitteena on rakentaa Lahdesta henkisesti ja fyysisesti esteetön kaupunki. Ohjelmassa on linjattu lähivuosien konkreettiset toimenpiteet yhteensä kahdeksalle painopistealueelle (tiedotus, esteetön elinympäristö, itsenäisen elämän tukipalvelut, varhaiskasvatus ja koulutus, työllistyminen, sosiaali- ja terveyspalvelut sekä kuntoutus, kulttuuri, liikunta ja vapaa-aika sekä poliittinen päätöksenteko).

Ikäihmisten hyvinvointisuunnitelman visioksi on asetettu mahdollisuus toimia, vaikuttaa ja tehdä valintoja. Osatavoitteiksi on linjattu sekä esteettömyyden ja ikääntyneiden kulkemista tukevan joukkoliikenteen edistäminen että ikäihmisten tavoitteellisen neuvonnan ja palveluohjauksen kehittäminen.

D/ VAIKUTUS

1/ Miten kaupungin politiikka on parantanut yhtäläistä saatavuutta ja vammaisten elämänlaatua?

Kaupungin strategia muutosohjelmineen, liikennepoliittiset linjaukset, vammaispoliittinen ohjelma sekä ikäihmisten hyvinvointisuunnitelma linjaavat kaupungin tavoitteita ja toimenpiteitä esteettömyyden edistämiseksi. Esteettömyyden hankeohjelman mukaan kaupunkiympäristön tulee olla esteettä kaikkien asukkaiden käytössä. Yhdenvertainen saavutettavuus on varmistettu yleiskaavatyön yhteydessä tehdyllä palveluverkkoselvityksellä. Esteetön julkinen liikenne ja palveluliikenne ovat mahdollistaneet vaikeavammaisille säännöllisten harrastusten, kulttuurin, virkistäytymisen ja omasta henkisestä ja fyysisestä kunnosta huolehtimisen vaatimat matkat.

Saattajapalvelua on mahdollisuus saada vammaispalvelun kautta. Vuonna 2015 kokeiltiin autoavustajia julkisessa liikenteessä ja tänä kesänä saattajia. Syksyllä käynnistetään projekti, jossa saattajapalvelu yhdistetään vaikeavammaisten asumisyksikön toimintaan, mikä mahdollistaa asumisyksikössä asuvien paremman liikkumisen.

Lahti on kehittänyt myös sähköistä asiointia ja tiedottamista. Eri toimipisteiden hakemuslomakkeet ovat sähköisessä muodossa ja esim. vammaispalveluissa kehitetään omapostipalvelua, jolloin asiakkaalla on mahdollisuus nähdä päätöksensä, tehdä hakemuksia ja viestiä omalle työntekijälleen suojatussa yhteydessä haluamanaan aikana.

2/ Miten nämä aloitteet hyödyttävät vammaisten lisäksi myös laajempia väestönosia?

Vammaispoliittisen ohjelman toimenpiteet hyödyttävät myös muita kuin vammaisia asukkaita, koska esteettömyys helpottaa palvelujen käyttöä erilaisissa tilanteissa.

Esteetön liikenne palvelee kaikkia asukkaita silloin, kun käyttäjällä on tilapäisesti liikkuminen hankalaa (esim. leikkausten jälkitilat) tai lastenvaunut/rattaat tai muu apuväline, jonka vuoksi nouseminen/laskeutuminen julkisesta liikenteestä on vaikeaa.

Rollaattorin ja pyörätuolin kanssa julkisten liikennevälineiden käyttäminen on maksutonta ja sisälle pääsee sivuovesta, jossa nappia painamalla saa myös kuljettajan apua.

Esteetöntä liikennettä on helpompi käyttää myös painavien kauppakassien tai matkatavaroiden kanssa.

Sähköinen asiointi ja sähköiset tiedotuskanavat mahdollistavat palvelun hakijoille, joilla on liikkumisessa ongelmia tai omaisille, joilla on enemmän aikaa iltaisin ja viikonloppuisin mahdollisuuden saada hoidettua asioita joustavasti.

Sähköinen tiedottaminen mahdollistaa tiedon vastaanottamisen juuri silloin, kun asukkaalla on siihen mahdollisuus.

E/ TULOSTEN LAATU JA KESTÄVYYS

1/ Miten varmistatte esteettömyystoimien laadun ja kestävyys?

Kaupungissa eri vastuualueilla tapahtuvat esteettömyyteen liittyvät toimet tehdään lainsäädännön mukaisesti. Palvelupiste Siirin toimiva asiakasohjaus takaa ikääntyneille laadukkaan ja oikeat ja oikea-aikaiset palvelut. Asiakkailta on käytettävissä myös palvelusetelit.

Yhdessä valtakunnallisen ympäristöministeriön hallinnoiman Ikä Aske hankkeen kanssa on Lahdessa vuonna 2015 luotu integroiva toimintamalli ikääntyneiden kotona asumisen edistämiseen. Toimintamalli sisältää lomakkeiston ja käsikirjan ikääntyneiden kerrostaloasuntojen esteettömyyden arviointiin.

Kaupunkiympäristössä toimivat ylläpitovalvojat ja alueiden urakoitsijat raportoivat ympäristössä havaituista puutteista vastuualueille. Kuntalaiset ja alueen toimijat ja voivat käyttää sähköistä e-palautte-järjestelmää havaintojen ja ongelmien ilmoittamisessa. Kaupunkiympäristön laadukkuutta ja kuntoa varmistetaan vuosittaisilla asukaskyselyillä.

Uudisrakentamisen esteettömyydelle asetettujen vaatimusten toteutumista tarkastellaan jo suunnitteluvaiheessa tarkastuslomake- ja lausunnotmenettelyllä ja toteutus varmistetaan viranomaisten suorittamalla tarkastuksilla yhteistyössä vammaisneuvoston kanssa.

Työssä hyödynnetään Esteettömyystietokeskuksen materiaalia (www.esteeton.fi)

2/ Mitkä ovat suunnitelmanne ja aloitteenne näiden toimien jatkamiseksi tulevaisuudessa?

Lahden kaupungin vammaispoliittinen ohjelma on kirjoitettu kaikille lahtelaisille. Ohjelman tavoitteena on rakentaa Lahdesta kaikille henkisesti ja fyysisesti esteetön kaupunki. Lahdessa halutaan turvata vammaisten henkilöiden oikeudenmukainen asema puuttamalla epäkohtiin konkreettisin korjaus- ja kehittämistoimenpitein. Tätä työtä varten ohjelmassa on linjattu lähivuosien konkreettiset vammaispoliittiset toimenpiteet kahdeksalle painopistealueelle (tiedotus, esteetön elinympäristö, itsenäisen elämän tukipalvelut, varhaiskasvatus ja koulutus, työllistyminen, sosiaali- ja terveystoimenpiteet sekä kuntoutus, kulttuuri, liikunta ja vapaa-aika sekä poliittinen päätöksenteko). Lahden kaupungin vammaisneuvosto seuraa vammaispoliittisen ohjelman toteutumista sekä uusii sen valtuustokausittain.

F/ VAMMAISTEN HENKILÖIDEN JA MERKITYKSELLISTEN KUMPPANIEEN OSALLISTUMINEN

1/ Kuvailkaa vammaisten, heitä edustavien järjestöjen sekä esteettömyysasiantuntijoiden osallistumista kaupungin esteettömyyden parantamiseen liittyvien politiikkojen ja aloitteiden suunnitteluun, toteuttamiseen ja ylläpitoon.

Yhteistyö invakeskuksen sekä vammais- ja sairausjärjestöjen kanssa: Alueelliset esteettömyysseminaarit, yhteiset tapahtumat esim. Esteetön KesäMäSä.

Valtakunnallisen vammaisneuvoston edustajien kanssa tavataan säännöllisesti. Vammaisneuvosto osallistuu aktiivisesti valtakunnallisiin tapaamisiin ja koulutuksiin ja tuo uutta tietoa Lahden vammaisneuvoston käyttöön.

Vammaisneuvoston jäsenet ovat itse eri järjestöjen jäseniä ja osa on kunnallisessa poliittisessa toiminnassa aktiivisesti mukana. He saavat järjestöissään ja luottamustehtävissään tietoa jäsenistöltä ja asukkailta, joita he vievät eteenpäin sekä vammaisneuvostossa, että poliittisissa toimielimissä. Vuorovaikutus on kahdensuuntaista ja lisää myös kentän aktiivisuutta ja vaikutusvaltaa.

Kolmannen sektorin toimijoiden kanssa järjestetään yhdessä tapahtumia ja tiivistä yhteistyötä on Dilan, Lahden Ensi- ja turvakodin, Mannerheimin Lastensuojeluliiton, kulttuurikummiin ja seurakunnan kanssa.

Yhteistyötä muiden vammaisneuvostojen ja järjestöjen kanssa on sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla mm. Lahden pohjoismaisten ystävyyskaupunkien kanssa yhteiset seminaarit joka kolmas vuosi.

2/ Toteutatteko esteettömyyteen liittyviä tiedotustoimia? Vaihdatteko ja jaatteko kokemuksia ja hyviä käytäntöjä muiden kaupunkien kanssa paikallisella, alueellisella, kansallisella ja/tai eurooppalaisella tasolla?

Vammaisneuvosto ottaa kantaa esteettömän rakennussuunnittelun toteuttamiseen ja kansainvälisten tapahtumien esteettömyyteen.

Vammaisneuvosto on ollut aktiivinen esteettömän kaupunkiliikenteen kehittämisessä, asennekasvatuksessa, esteettömässä liikkumisen ja ympäristön kehittämisessä kaupungissamme.

Vammaisneuvosto osallistuu aktiivisesti yhteistoimintaan vammaisjärjestöjen kanssa, yhteistyöhön kolmannen sektorin toimijoiden kanssa, Pohjoismaiden ystävyyskaupunkien välisiin vammaisneuvostojen konferenssiin, valtakunnallisen vammaisneuvoston järjestämiin koulutuksiin ja tapaamisiin muiden vammaisneuvostojen kanssa.

G/ MIKSI KAUPUNKINNE ANSAITSEE PALKINNON?

Esteettömyyden edistäminen on Lahdessa toimialarajat ylittävää, pitkäaikaista ja väsymätöntä yhteistyötä. Kaupunki on erityisen ylpeä vanhusten palveluista ja niiden ohjauksesta. Ikääntyneet voivat hoitaa palveluihinsa liittyvät asiat yhden palvelupisteen periaatteella kaikissa palvelutarpeissa, ja paljon palvelua tarvitseville on aina nimetty vastuuhenkilö.

Lahtelainen ikääntynyt voi itse suunnitella omat palvelunsa asiakasohjausyksikkö Siirissä, jossa neuvotaan yhdistysten, yritysten ja julkisen sektorin tarjoamien palvelujen käytössä. Asiakaslähtöistä ja ratkaisukeskeistä toimintaa arvioidaan ja muutetaan ketterästi jatkuvan kehittämisen toimintamallin mukaan. Kotona asuvien yli 75-vuotiaiden määrä on

kasvanut. Raskaiden, ympärivuorokautisten palvelujen osuus on laskenut ja kevyiden palvelujen käyttö on monipuolistunut.

Ikäntyneiden asiakasohjauksessa on kiinnitetty erityistä huomiota kodin esteettömyyden arvioinnin systemaattiseen kehittämiseen. Eri toimijoiden yhteistyönä luotiin arvioinnin toimintamalli ja otettiin käyttöön käsikirja sekä lomakkeisto. Palvelutarjontaa on laajennettu turvateknologian käyttöön, sähköisiin palveluihin ja tarjoamalla valinnan vapaus palveluseteleillä ateriapalveluissa. Asiakkaista jopa 97 % antaa asiointikokemukselle arvosanan erinomainen.

H/ Oheismateriaali

Liitteet:

Diaesitys: <<Access City Award 2017 Lahti Picture Presentation.pptx>>

Lahti kaupunki kaikille. Vammaispoliittinen ohjelma: <<Lahti A City for everyone_Disability Policy Programme 2011_2016.pdf>>

Esteetön rakennus, rakennusvalvonnan ohje: <<Accessibility instructions_Building Permit.pdf>>

Esteetön ympäristö, tarkistuslista: <<Checklist_Public Spaces.pdf>>

Esteetön asuminen, Lahden vanhusten asuntosäätiö: <<Accessible Housing_Lahden vanhusten asuntosäätiö.pdf>>

Esteettömyysaloitteet: <<Initiatives and proposals.docx>>

Linkit:

Ikäntyneiden asuinolojen arviointimalli/E1,G:

<https://www.youtube.com/watch?v=EautjOregc4>

[http://www.ym.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Tiedotteet/Ikaantyneiden_asuinolojen_arviointimalli\(38284\)](http://www.ym.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Tiedotteet/Ikaantyneiden_asuinolojen_arviointimalli(38284))

Esteettömän rakentamisen ohjeet B1:

http://www.hel.fi/wps/portal/Rakennusvirasto/Helsinki kaikille?urile=wcm%3Apath%3A//hkr/fi/Helsinki+kaikille/A_Ohjeita+suunnitteluun/Esteett_m_n+rakentamisen+ohjeet+%28SuRaKu%29¤t=true

Esteetön rakennus C1:

<https://www.lahti.fi/PalvelutSite/RakentaminenSite/Documents/Rakvan%20lomakkeet%20ja%20tiedot%20-%20Rakennusluvut/Esteet%c3%b6n%20rakennus.pdf>

Karttapalvelut/B3: <http://kartta.lahti.fi/ims>

ePalautte/B3,E1: <https://e-asiointi.lahti.fi/eFeedback/fi>

Lahen D /E1,F1: <http://www.ladec.fi/yriyksille/kasvua-uudistumista-hakevalle/erotu-muotoilulla%21/lahen-d>

Twitter/aihetunnus: #lahtivaltuusto /B3:

YouTube: https://www.youtube.com/playlist?list=PLKjPBN5OmyNrmMsUv65KO_NLvTtZ0-8R

I/ YHTEYSHENKILÖ, INTERNET-LINKIT JA POSTIOSOITE

Nimi: Veli-Pekka Toivonen
Tehtävä: Maankäytön johtaja
Puhelinnumero: +358 50 63890
Sähköposti: Veli-Pekka.Toivonen@Lahti.fi

Kaupunki: <https://www.lahti.fi/>

Nettihakukohde "Esteettömyys": <https://www.lahti.fi/haku#k=esteett%C3%B6myys>

Vammaispoliittinen ohjelma:

https://www.lahti.fi/PalvelutSite/SosiaalipalvelutSite/Documents/Lomakkeet%20ja%20esitteet%20Vammaispalvelut/Vammaispoliittinen_ohjelma2011.pdf